

L'ESTRATÈGIA BALEAR D'EDUCACIÓ AMBIENTAL: UNA EDUCACIÓ PER UNA SOCIETAT SOSTENIBLE

Albert Catalan, Miquel Catany, Aina Llauger i Miquel Rayó
Membres de la comissió de redacció de l'Estratègia Balear d'Educació Ambiental

L'educació ambiental (EA) no és una proposta nova. Des de fa temps a les illes Balears se n'han elaborat projectes i realitzat activitats, de vegades de qualitat discutible, orientats bàsicament a un públic escolar. Aquest tipus d'EA és del tot insuficient i cal donar un salt qualitatiu. Això suposa estendre l'EA a tota la societat la qual cosa implica un replantejament estratègic que clarifiqui conceptes; que orienti i fonamenti accions; que sumi i coordini esforços i recursos; que promogui programes i actuacions; que avaluï resultats; etc. En aquesta línia es vol emmarcar l'Estratègia Balear d'Educació Ambiental (EBEA) que promou la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears, amb la col·laboració de la Conselleria d'Educació, la Caixa de Balears "Sa Nostra" i altres institucions i entitats de les Illes.

Una societat insostenible

La societat del segle XXI es troba immersa en una difícil conjuntura: vivim en un espai físic limitat, el planeta Terra, les condicions i els recursos del qual són la base de la nostra subsistència. L'espècie humana està lligada genèticament i funcionalment a aquest planeta. L'existència de l'atmosfera, el clima, els cicles biogeoquímics, etc, són condicions que permeten la vida sobre la Terra i també la vida humana. Per altra banda, del planeta obtenim els combustibles, els minerals, els aliments, etc. que ens permeten funcionar.

Ara bé, vivim en un sistema econòmic que té com a un dels seus principis la lògica del benefici, la qual cosa suposa un continu creixement que és incompatible amb la limitació del nostre planeta. Aquesta lògica és responsable de l'alteració i degradació de les condicions que permeten la vida

sobre la Terra, dels problemes ambientals (canvi climàtic, pèrdua de biodiversitat, contaminació, etc.) i del malbaratament i possible esgotament dels recursos. La societat actual es pot qualificar, en conseqüència, d'insostenible. És insostenible en el temps, ja que la humanitat no podrà continuar per aquest camí indefinidament. Però també és insostenible en l'espai, ja que aquest model no es pot generalitzar a tota la població del planeta. A més, aquest model és profundament injust, ja que genera i manté desigualtats: tan sols el 20% de la població consumeix el 80% dels recursos materials i energètics del planeta.

Aquesta situació global també afecta les nostres illes. De fet no hi ha cap espai com les illes que representi millor l'estat del planeta: és evident que les illes són un espai finit, amb uns recursos limitats i unes condicions molt particulars. El model

de desenvolupament imperant ha provocat una específica problemàtica ambiental que es manifesta, entre altres aspectes, per l'excessiu creixement urbanístic, l'increment continu del consum d'aigua, energia i altres recursos; la producció massiva de residus; la saturació de les infraestructures; la degradació dels nostres millors paisatges i, en definitiva, la pèrdua de qualitat de vida dels illencs. Aquesta difícil situació, que s'afegeix a l'existent a escala del planeta -canvi climàtic, afebliment de la capa d'ozó, desertificació, desigualtats socioeconòmiques, conflictes, etc.- genera una preocupació ciutadana que es trasllada al centre del debat polític i als principals espais dels mitjans de comunicació.

cuteixen en la conservació del medi. I cal també millorar la gestió de recursos, de residus i d'informació per augmentar l'eficiència i reduir al màxim la degradació ambiental. Però res d'això resultarà eficaç si no va lligat a un canvi de mentalitat i

comportament, és a dir, si no va lligat a *“un procés permanent al qual els individus i la col·lectivitat prenguin consciència del seu medi i adquireixin els coneixements, els valors, les competències, l'experiència i també la voluntat capaces de fer-los actuar individualment i col·lectivament, per resoldre els problemes actuals i futurs del medi ambient”*⁽¹⁾. Això significa **Educació ambiental**, que és l'educació per a una societat sostenible.

Les instàncies internacionals (UNESCO, UICN, etc.) recomanen l'elaboració d'estratègies locals d'educació ambiental. A Espanya, comunitats com ara Catalunya, Galícia, Navarra, Castella-Lleó, etc. elaboren o ja han elaborat la seva pròpia estratègia d'educació ambiental. L'estat espanyol té

L'educació per a una societat sostenible

Per fer front a aquesta situació calen, indubtablement, mesures de política econòmica i ambiental que ordenin i racionalitzin les activitats que reper-

OFICINES D'INFORMACIÓ I ESCOLARITZACIÓ

OFICINES DE PALMA

Oficina d'escolarització
Ruíz de Alda, 4
07011 Palma
Tel. 971 73 28 80 Fax 971 73 21 20

Punt d'informació EDIFICI DE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA

Capità Salom, 29, 1r
07004 Palma
Tel. 971 17 65 00

OFICINA D'INCA

Edifici del CENTRE DE PROFESSORAT I DE RECURSOS
Mestre Antoni Torrandell, 59
07300 Inca
Tel. 971 50 72 65 Fax 971 88 10 52

OFICINA DE MANACOR

Edifici del CENTRE DE PROFESSORAT I DE RECURSOS
Camí de Brandris, s/n
07500 Manacor
Tel. 971 55 59 12 Fax 971 84 33 24

OFICINA D'EIVISSA

Edifici de la DELEGACIÓ TERRITORIAL D'EIVISSA-FORMENTERA
Vicent Serra i Orvay, 14
07800 Eivissa
Tel. 971 31 01 04 Fax 971 19 33 62

OFICINA DE MENORCA

Edifici de la DELEGACIÓ TERRITORIAL DE MENORCA
Josep M Quadrado, 33
07703 Menorca
Tel. 971 35 31 76 Fax 971 36 70 58

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Educació i Cultura

Quatre illes **un país** cap frontera

també la seva estratègia general dissenyada en el Libro Blanco de la Educación Ambiental (1999).

L'Estratègia Balear d'Educació Ambiental

L'elaboració d'una estratègia d'educació ambiental per a tota la societat de les Illes Balears, suposa, en primer lloc recollir i organitzar la rica experiència de tots aquells que, des de fa molts anys -sovint amb més voluntat que mitjans- han treballat i treballen per augmentar la sensibilitat i la capacitat per a l'acció en favor del medi ambient. Però també suposa identificar i prioritzar els problemes que requereixen una resposta educativa, i detectar els obstacles que s'oposen a l'acció; proporcionar orientacions perquè els programes d'Educació ambiental siguin eficaços i eficients; incrementar i utilitzar millor els recursos educatius; coordinar iniciatives per tal d'evitar la dispersió, la duplicació o la interferència dels esforços ...

L'Estratègia Balear d'Educació Ambiental pretén ser un document pragmàtic que inclogui propostes que es puguin portar a la pràctica. Per això només és possible si en el seu procés d'elaboració

hi participen tots els sectors implicats. L'Estratègia s'ha d'entendre com a un instrument de participació social, i té la pretensió de durar, amb les modificacions que calgui fer-hi després d'avaluacions periòdiques.

L'Estratègia Balear d'Educació Ambiental pretén arribar a ser un element de referència per a una actuació coherent i coordinada en el camp de l'educació i la comunicació ambiental. El document inclou:

-**Diagnòstic** de l'estat actual de l'educació ambiental a les Illes. Aquesta descripció de l'ací i ara constitueix la base de partida a partir de la qual proposar un

avanç en l'acció educativa i formativa als diversos àmbits.

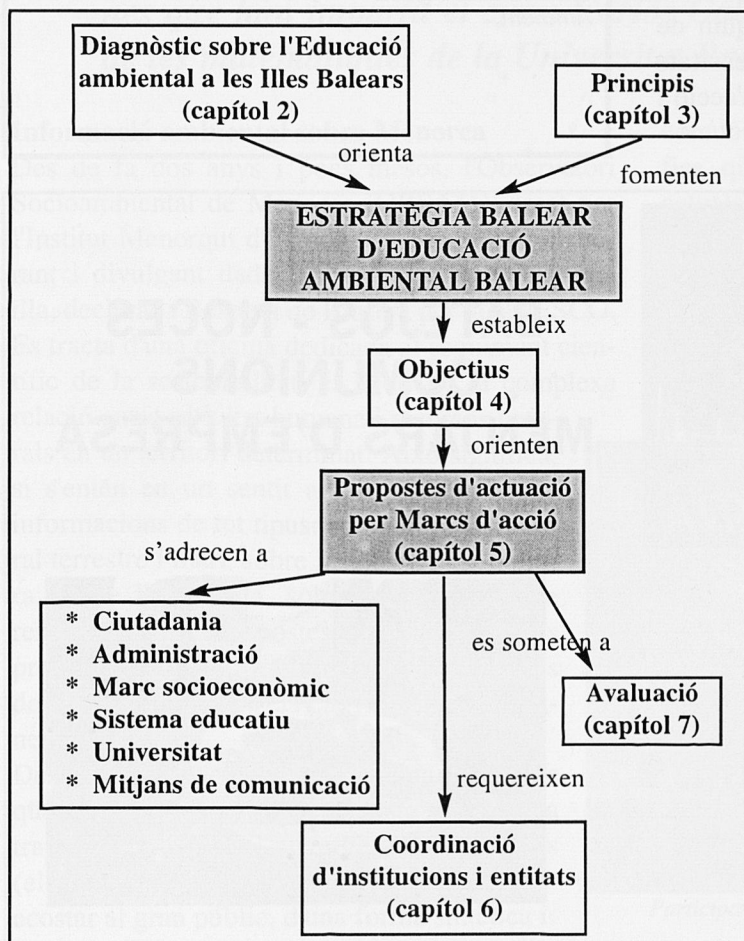
-**Principis** o fonaments generals, que pretenen donar coherència al conjunt de propostes i suggeriments. Aquests principis fan referència, en primer lloc, al Libro Blanco de la Educación Ambiental en España, que constitueix un valuós punt de partida, i a continuació al context concret de la realitat insular; a la participació pública en tots els moments de l'elaboració, implementació i avaluació; a la coordinació d'institucions i entitats; etc.

-**Objectius**, element imprescindible per establir l'orientació general de l'Estratègia i, coherentment, determinar la tendència general de les diverses propostes d'acció.

-**Actuacions** específiques segons els Marcs d'acció i Sectors, és la part més important de l'Estratègia. Comença amb una descripció de les característiques, estructura i funcions de cada marc, així com del paper real i potencial que pot jugar en el camp de l'Educació ambiental. Tot seguit, es presenta un quadre amb el conjunt d'objectius d'educació ambiental que es plantegen per al Marc corresponent, i seguidament es desenvolupa cadascun dels objectius en forma de fitxa. S'ha dividit el conjunt de la societat en sis Marcs d'acció (dividit a la vegada en diversos Sectors):

1. **Ciutadania** (partits polítics; associacions de veïns; organitzacions ecologistes; associacions de consumidors, etc.).

2. **Administració** (autonòmica, local,

etc.).

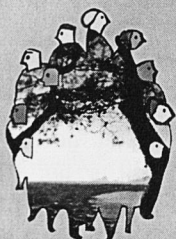
3. **Socioeconòmic** (empreses, organitzacions sindicals i empresarials, etc.).

4. **Sistema educatiu** (centres educatius; administració educativa; associacions de pares i mares; etc.).

5. **Universitat** (docència, investigació, etc.).

6. **Mitjans de comunicació** (generals, espe-

L'EBEA es proposa, com s'ha exposat, conèixer i manifestar les necessitats detectades en la formació ambiental dels homes i dones que viuen a les Balears, i establir les propostes adients per desenvolupar l'educació ambiental necessària. L'educació ambiental dels ciutadans s'entén en aquest marc com a un instrument imprescindible

L'EBEA es proposa conèixer i manifestar les necessitats detectades en la formació ambiental a les Balears, i establir les propostes adients per desenvolupar l'educació ambiental necessària. L'educació ambiental dels ciutadans s'entén en aquest marc com a un instrument imprescindible per donar suport a polítiques ambientals sostenibles i per fer front i resoldre la problemàtica ambiental.

cialitzats, etc.).

- **Coordinació de les institucions i entitats implicades en l'Educació ambiental**, on s'analitzen els obstacles però també aquelles condicions que poden facilitar aquesta coordinació, per a la qual es suggereixen vies en l'ordre polític i en el tècnic.

- **Avaluació de l'Estratègia**, un instrument indispensable per obtenir informació sobre el valor i el mèrit del seu disseny, desenvolupament i resultats. L'avaluació es pretén que sigui un referent per a la presa de decisions que adequin de forma contínua l'Estratègia a les necessitats d'Educació ambiental dels distints Marcs d'acció i sectors, i del conjunt de la societat.

per donar suport a polítiques ambientals sostenibles i per fer front i resoldre en la mesura que sigui possible la problemàtica ambiental.

Dibuixos extrets de "Guia per estalviar energia a casa nostra", de la Conselleria d'Innovació i Energia i de "Com viure millor" de la Conselleria de Medi Ambient.

MENÚ DIARI

Ctra. Manacor - Inca, km. 9
Tel. 971 83 02 46
07520 PETRA

BATEJOS - NOCES
COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA

